

DOI <https://doi.org/10.32782/3041-1297/2026-2-32>

Ю. М. Антошків, О. А. Бушуєв, І. М. Кордіяка, І. С. Грідасов, Ю. В. Фіалкович

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, м. Львів, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8093-6612> – Ю. М. Антошків

<https://orcid.org/0009-0008-4079-5393> – О. А. Бушуєв

<https://orcid.org/0009-0008-2211-8612> – І. М. Кордіяка

<https://orcid.org/0009-0009-6671-8799> – І. С. Грідасов

<https://orcid.org/0009-0005-2029-6114> – Ю. В. Фіалкович

u.antoshkiv@ldubgd.edu.ua

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ РИЗИКОВОЇ ПОВЕДІНКИ ЮНІОРІВ ПОЖЕЖНО-ПРИКЛАДНОГО СПОРТУ В ЗМАГАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Анотація. У статті здійснено теоретичний аналіз ризикової поведінки юніорів, які займаються пожежно-прикладним спортом, у змагальній діяльності. Актуальність теми зумовлена тим, що даний вид спорту поєднує високі вимоги до швидкості, точності рухів і фізичної підготовленості з необхідністю ухвалювати рішення в умовах дефіциту часу. Для юних спортсменів змагання також пов'язані з емоційним напруженням, прагненням до високого результату та оцінюванням власних можливостей. Розглянуто зміст поняття ризикової поведінки та чинники, які можуть впливати на її прояви у юнацькому віці: схильність до пошуку гострих відчуттів, імпульсивність, особливості емоційно-вольової саморегуляції, мотивацію досягнення й самоефективність. Показано, що в спортивному контексті ризик не завжди свідчить про необачність. Обґрунтований ризик може бути складовою змагальної тактики, коли спортсмен усвідомлює складність дії, оцінює власну підготовленість і зберігає контроль над її виконанням. Водночас переоцінювання своїх можливостей, поспішність та надмірне прагнення перемоги можуть підвищувати ймовірність помилок і травмування. Окрему увагу приділено самоефективності як переконанню спортсмена у власній здатності успішно виконати змагальне завдання. Теоретично обґрунтовано, що вона може впливати на вибір рівня складності дії, наполегливість у подоланні перешкод і готовність ризикувати. Отримано висновок про доцільність розглядати ризикову поведінку юніорів пожежно-прикладного спорту у взаємозв'язку з їхньою підготовленістю, сприйняттям небезпеки та здатністю до саморегуляції. Окреслено перспективу емпіричного дослідження цих зв'язків у змагальних умовах.

Ключові слова: юні спортсмени, екстремально ризикована поведінка, схильність до ризику, самоефективність, змагальна діяльність, саморегуляція, пожежно-прикладний спорт.

Yu. M. Antoshkiv, O. A. Bushuiev, I. M. Kordiyaka, I. S. Hridasov, Yu. V. Fialkovych

Lviv State University of Life Safety, Lviv, Ukraine

THEORETICAL ANALYSIS OF RISK-TAKING BEHAVIOR AMONG JUNIOR FIRE AND RESCUE SPORT ATHLETES DURING COMPETITION

Abstract. This article presents a theoretical analysis of risk-taking behavior among junior athletes in fire and rescue sport during competition. The topic is relevant because this sport combines high demands for speed, precision of movement, and physical fitness with the need to make decisions under time pressure. For junior athletes, competition also involves emotional strain, the pursuit of high performance, and the assessment of their own abilities. The article examines the concept of risk-taking behavior and factors that may influence its expression in adolescence and youth, including sensation seeking, impulsivity, emotional and volitional self-regulation, achievement motivation, and self-efficacy. It shows that, in sport, taking risks does not necessarily indicate recklessness. A calculated risk may form part of a competitive strategy when an athlete understands

the difficulty of an action, assesses their level of preparation, and remains in control while performing it. At the same time, overestimating one's abilities, acting hastily, and an excessive desire to win may increase the likelihood of errors and injury. Particular attention is given to self-efficacy as an athlete's belief in their ability to perform a competitive task successfully. The article provides a theoretical basis for considering how self-efficacy may influence the choice of task difficulty, persistence in overcoming obstacles, and willingness to take risks. It concludes that risk-taking behavior among junior fire and rescue sport athletes should be examined in relation to their level of preparation, perception of danger, and capacity for self-regulation. Further empirical research into these relationships in competitive settings is proposed.

Key words: junior athletes, extreme risk-taking behavior, risk propensity, self-efficacy, competitive activity, self-regulation, fire and rescue sport.

Постановка проблеми. Змагальна діяльність у пожежно-прикладному спорті потребує від спортсменів швидкого виконання технічно складних дій, точності рухів і здатності ухвалювати рішення в умовах обмеженого часу. Прагнення скоротити час проходження дистанції та досягти кращого результату може спонукати спортсмена обирати складніший спосіб виконання вправи або діяти на межі власних можливостей. За таких умов ризик стає частиною змагальної діяльності, однак його прояви та наслідки залежать від підготовленості спортсмена й того, наскільки він здатний оцінити ситуацію та контролювати свої дії.

Особливої уваги потребує ризикова поведінка юніорів. На цьому етапі спортивного становлення вони набувають досвіду участі у відповідальних змаганнях, формують уявлення про власні можливості та вчать діяти в умовах емоційного напруження. Прагнення до перемоги, вплив тренера й команди, страх невдачі або бажання виправдати очікування можуть позначатися на рішеннях, які спортсмен ухвалює під час виступу. Водночас зовні схожі ризикові дії можуть мати різні психологічні підстави: в одному випадку вони є результатом підготовки та усвідомленого тактичного вибору, в іншому – наслідком поспішності, переоцінювання власних сил або недостатньої саморегуляції.

Це зумовлює потребу розрізняти обґрунтований змагальний ризик і поведінку, що без належного урахування небезпеки підвищує ймовірність помилок і травмування. Для такого розрізнення недостатньо оцінити лише результат виконання вправи. Необхідно враховувати, як юний спортсмен сприймає складність завдання, оцінює власну підготовленість, реагує на змагальний тиск і регулює свою поведінку. Важливе місце в цьому процесі може посідати самоефективність – переконання спортсмена у здатності успішно виконати конкретне завдання.

Попри практичне значення цієї проблеми, психологічні чинники ризикової поведінки юніорів у пожежно-прикладному спорті потребують цілісного теоретичного осмислення. Зокрема,

необхідно з'ясувати, як пов'язані між собою схильність до ризику, мотивація досягнення, самоефективність і саморегуляція у змагальній діяльності. Теоретичний аналіз цих зв'язків дасть змогу уточнити зміст ризикової поведінки юних спортсменів та визначити напрями її подальшого емпіричного дослідження.

Мета статті – здійснити теоретичний аналіз ризикової поведінки юніорів пожежно-прикладного спорту у змагальній діяльності, визначити її психологічні чинники та обґрунтувати значення самоефективності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження ризикової поведінки юних спортсменів охоплюють питання сприйняття небезпеки, оцінювання власних можливостей, саморегуляції та ухвалення рішень під час змагань. Важливим для аналізу є розмежування усвідомленого і реактивного ризику, як зазначає О. Вдовиченко, юніорам властиві імпульсивність та емоційна нестійкість, що можуть зумовлювати їхнє потрапляння в небезпечні й екстремальні ситуації, пов'язані з ризиковими діями [1]. Науковцями J. Hatfield та R. Fernandes встановлено, що молоді водії становлять переважну частку в статистиці дорожньо-транспортних пригод, значно випереджаючи водіїв старшого віку. Дослідники доводять, що схильність до ризику впливає на зв'язок між сприйняттям ризику та ризиковою поведінкою [5]. Крім того, статистично підтверджено, що рівень біполярності та імпульсивності у спортсменів, які займаються екстремальними видами спорту та видами спорту з високим рівнем ризику, значно вищий, ніж у контрольній групі відповідного віку та статі [3].

У науковій літературі переважають дві групи пояснень ризикової поведінки: перша пов'язує її з потребою в гострих або нових відчуттях, друга – з фізіологічними особливостями, що визначають екстремальну ризикову поведінку. Подібний умовний поділ, який поєднує функціональні та змістові параметри, використано і в цьому дослідженні. Видається, що поєднання запропонованих вимірів дає змогу всебічно відобразити досліджуване

явище, що є важливим для формування емпіричної картини дослідження [6].

Б. Замбоанга та співавтори наголосили, що підлітки, які займаються спортом, більш схильні до вживання алкоголю, ніж ті, хто спортом не займається. Було доведено, що спортсмени-початківці, які очікують поліпшення результатів завдяки вживанню алкоголю, частіше вживають його порівняно з тими, хто не поділяє таких очікувань. Варто зазначити, що девіантна поведінка, яка може набувати різних форм залежності, здатна виконувати компенсаторну функцію для юних спортсменів. Якщо незначні її прояви можуть мати позитивний відновлювальний ефект, то систематичне повторення негативно позначається на всіх аспектах спортивної діяльності [10].

Однією з форм залежності, пов'язаних з екстремальною ризиковою поведінкою юних спортсменів, є адреналінова залежність. Сама собою вона не є шкідливою чи небезпечною, однак може призводити до імпульсивної участі в небезпечних спортивних заняттях. У пошуках гострих відчуттів такі люди пробують себе в пожежно-прикладному спорті, мотоболі, парашутному спорті та інших екстремальних видах спорту. У момент небезпеки раціональне сприйняття в них часто послаблюється, і молоді люди можуть не усвідомлювати наслідків ризику. Юні спортсмени, схильні до екстремальної ризикової поведінки, зазначають, що ризик приносить їм емоційне задоволення, додає енергії та є потужним стимулом життєвої активності. Насправді викид адреналіну – це природна реакція організму, спрямована на виживання: тіло готується уникнути небезпеки [9].

У дослідженнях О. Вавринів та Р. Яремка показано, що важливою професійною якістю молодих пожежників є не лише сформована готовність до ризикової поведінки, а й емпатія. Емпатія виступає чинником професійної самореалізації майбутніх рятувальників [8]. Аналіз індивідуально-типологічних особливостей респондентів підліткового віку засвідчив, що емоційність є спільною рисою молодих людей, схильних до екстремальної ризикової поведінки. С. Бикова стверджує, що властивості темпераменту, рішучість, емоційна стійкість або нестійкість, а також спрямованість мотиваційно-потребової сфери істотно корелюють з екстремальною ризиковою поведінкою. Слід підкреслити, що соціально орієнтована мотивація, за І. Поповичем, може бути додатковим чинником прагнення юних спортсменів ризикувати заради досягнення спортивного результату. Іноді досягнення юніорів характеризуються значними злетами й падіннями, які можуть видаватися нелогічними. Пояснення цьому можна знайти

у багатогранній і складній психології юніорського спорту [6].

Варто наголосити, що саме в підлітковому віці відбувається професійне й особистісне становлення молодого людини та формується її світогляд. Юніори, які присвячують себе спорту, долають складні життєві випробування; у цьому процесі формується особистість спортсмена. Ключову роль у цих процесах відіграє емоційно-вольова саморегуляція поведінки спортсмена. Саморегуляція спортивної діяльності – це усвідомлений процес психічної активності під час навчання, тренувань, змагань і відновлення спортсменів, який забезпечує виконання окремих завдань та досягнення загальної мети спортивної діяльності. Доведено, що параметри смисложиттєвих орієнтацій є чинниками мотивації досягнення успіху та впливають на ризикову поведінку юних спортсменів [10].

Особливий науковий інтерес у розглянутому контексті становить самоефективність юного спортсмена. У дослідженнях І. Галяна та співавторів встановлено зв'язки між особистісними рисами юних спортсменів і рівнем їхньої самоефективності, а також продемонстровано зв'язок між якостями тренера та самоефективністю юніора. Виявлено, що самоефективність юного спортсмена є надзвичайно вразливим і нестійким утворенням, в основі якого лежать віра та впевненість у власній здатності розв'язувати завдання спортивної діяльності [4]. Розвиток самоефективності потребує постійної наполегливої праці, що сприятиме формуванню психології переможця та дасть спортсменові змогу перевершити самого себе.

Дослідження екстремальної ризикової поведінки юніорів у контексті структури самоефективності в змагальній діяльності є спробою встановити зв'язки та відмінності між досліджуваними показниками, зумовлені віковими психофізіологічними особливостями, пошуком сенсу життя, нижчим рівнем упевненості в собі та формуванням світогляду, характерними для підліткового віку.

Виклад основного матеріалу. Проблематика ризикової поведінки спортсменів у сучасній психології спорту розглядається у тісному зв'язку з особливостями змагальної діяльності, рівнем психоемоційного напруження, саморегуляцією та суб'єктивною готовністю спортсмена діяти в умовах невизначеності. Змагальна ситуація сама по собі містить елементи ризику, оскільки передбачає необхідність швидкого прийняття рішень, обмежений час для оцінювання ситуації, високу значущість результату та можливість помилки.

Для спортсменів юніорів ці чинники мають особливе значення, оскільки система поведінкового контролю, оцінювання наслідків власних дій і регуляції емоційного напруження ще перебуває у процесі становлення.

У цьому контексті ризик не доцільно розглядати виключно як негативний компонент поведінки спортсмена. У спортивній діяльності він може виконувати адаптивну функцію, забезпечуючи готовність діяти оперативно, долати невизначеність, приймати рішення у складних ситуаціях та мобілізувати власні ресурси. Принципово важливим є співвідношення між схильністю до ризику і здатністю його контролювати. Керована ризикова поведінка передбачає усвідомлення ситуації, оцінювання можливих наслідків, відповідність дій рівню підготовленості спортсмена та збереження контролю над власними емоційними й поведінковими реакціями. Натомість недостатньо контрольований ризик може набувати імпульсивного характеру і супроводжуватися необґрунтованими рішеннями, технічними помилками або діями, які перевищують реальні можливості спортсмена.

Для юніорів пожежно-прикладного спорту це питання набуває особливої актуальності. Змагальні вправи цього виду спорту поєднують швидкість, точність, складну координацію рухів, подолання спеціальних перешкод та виконання технічних елементів у жорстко обмежений час. У таких умовах спортсмен повинен не лише демонструвати високий рівень фізичної та технічної підготовленості, а й швидко регулювати власне психоемоційне напруження, контролювати імпульсивність та співвідносити бажання покращити результат із реальними можливостями виконання вправи [9].

І. Попович зазначає, що у цьому процесі особливого значення набуває самоефективність спортсмена, яка відображає його переконаність у здатності успішно виконувати поставлені завдання та контролювати власні дії. Високий рівень самоефективності може сприяти більшій впевненості у складних змагальних ситуаціях, однак її позитивний вплив найбільшою мірою виявляється за умови поєднання із сформованою саморегуляцією та адекватним оцінюванням ситуації. У цьому випадку спортсмен здатний приймати рішення, що містять певний рівень ризику, однак залишаються раціонально обґрунтованими та спрямованими на досягнення спортивного результату [6].

Результати наукових досліджень Р. Яремка та І. Ковалю щодо ризикової поведінки спортсменів свідчать також про доцільність розмежування її

змістових і функціональних характеристик. До змістових проявів можуть бути віднесені емоційні, когнітивні, поведінкові та контрольно-регулятивні компоненти схильності до ризику, які пов'язані із тим, як спортсмен оцінює ситуацію, переживає її та обирає конкретний спосіб дії. Функціональні характеристики значною мірою відображають індивідуально-психологічну та психофізіологічну активність спортсмена, його швидкість реакції, мобілізаційні можливості та здатність діяти в умовах високого навантаження [9].

У змагальній діяльності особливо важливим є формування контрольно-регулятивного компонента ризикової поведінки. Його достатній рівень дозволяє спортсменові швидко мобілізуватися, переходити до активних дій, підтримувати високий темп виконання вправи і водночас уникати необдуманих рішень. Для пожежно-прикладного спорту така здатність є принциповою, оскільки незначна помилка в техніці, неправильний розрахунок швидкості чи передчасне виконання складного елементу можуть не тільки погіршити спортивний результат, але й підвищити ймовірність травматизації.

Важливу роль відіграють також сформовані та автоматизовані способи реагування, які виробляються у процесі систематичного тренування. В умовах високого психоемоційного напруження саме добре засвоєні рухові й поведінкові патерни дають змогу спортсменові зберігати ефективність навіть за дефіциту часу та необхідності швидкого реагування. Тому підготовка юніорів повинна бути спрямована не на усунення схильності до ризику як такої, а на формування здатності керувати нею та переводити її у контрольовану, функціонально доцільну форму.

У цьому аспекті індивідуальні відмінності у схильності до ризику слід розглядати як важливий психологічний ресурс, який потребує врахування у тренувальному процесі. Виявлення індивідуально-типологічних особливостей спортсмена дає змогу точніше визначати оптимальний рівень навантаження, прогнозувати поведінку у змагальних ситуаціях та добирати відповідні засоби психологічної підготовки. Особливої уваги потребують випадки, коли висока схильність до ризику поєднується з недостатнім самоконтролем, емоційною нестійкістю або переоцінюванням власних можливостей.

Таким чином, ризикова поведінка юніорів пожежно-прикладного спорту має складну психологічну природу та не може трактуватися лише як негативна або дезадаптивна характеристика. Її значення визначається передусім рівнем усві-

домленості, контрольованості та відповідності реальним можливостям спортсмена. У змагальній діяльності конструктивною є така форма ризикової поведінки, яка поєднує готовність до активного прийняття рішень із саморегуляцією, технічною підготовленістю, адекватною оцінкою ситуації та здатністю прогнозувати наслідки власних дій [9].

Пожежно-прикладний спорт поєднує фізичне навантаження з виконанням технічно складних вправ на швидкість. Під час змагань спортсмен має точно відтворювати засвоєні рухові дії, орієнтуватися в ситуації та швидко ухвалювати рішення. Прагнення поліпшити результат спонукає його діяти на межі можливостей: підвищувати темп, скорочувати час на окремі елементи вправи, обирати складніший спосіб її виконання. Тому ризик у цьому виді спорту пов'язаний не лише з небезпекою, а й із необхідністю знайти співвідношення між швидкістю, точністю та контролем дій.

Ризикову поведінку юніора доцільно розглядати як сукупність рішень і дій у ситуації, коли бажаний спортивний результат поєднується з імовірністю помилки або небажаних наслідків. Її не можна оцінювати тільки за фактом успіху чи невдачі. Одна й та сама дія може бути обгрунтованою для добре підготовленого спортсмена і надмірно ризиковою для того, хто ще не опанував необхідну техніку. Визначальними є усвідомлення складності завдання, відповідність обраної дії рівню підготовленості та здатність зберігати контроль під час її виконання.

У змагальній діяльності слід розрізняти обгрунтований та необгрунтований ризик. Обгрунтований ризик ґрунтується на попередньому тренувальному досвіді, знанні власних можливостей і врахуванні умов виконання вправи. Спортсмен розуміє, яку перевагу може отримати, та здатний оцінити можливі наслідки свого рішення. Необгрунтований ризик виникає тоді, коли бажання перемогти переважає над оцінюванням ситуації: юніор діє поспіхом, переоцінює власну готовність або ігнорує ознаки втрати контролю. Відмінність між цими формами ризику полягає не в самій складності дії, а в тому, наскільки рішення відповідає можливостям спортсмена та умовам змагання [10].

На поведінку юніорів впливають вікові особливості та досвід спортивного становлення. Змагальна ситуація підсилює значення оцінки з боку тренера, команди й суперників. Прагнення довести власну спроможність може сприяти мобілізації зусиль, але за високого емоційного напруження іноді призводить до поспішних рішень.

Індивідуальне значення мають схильність до пошуку гострих відчуттів, імпульсивність, мотивація досягнення та здатність регулювати емоційний стан. Жодну з цих характеристик не слід вважати самостійним поясненням ризикової поведінки: її прояв залежить від поєднання особистісних особливостей із конкретними вимогами змагання.

Важливим чинником вибору змагальної дії є самоефективність – переконання спортсмена у власній здатності успішно виконати певне завдання. Вона впливає на те, яку складність вправи юніор готовий прийняти, наскільки наполегливо діє після помилки та як оцінює шанси на успіх. Достатня самоефективність може підтримувати впевнені й цілеспрямовані дії. Проте впевненість має спиратися на реальні навички: її невідповідність рівню підготовленості створює умови для переоцінювання можливостей. Так само занижена оцінка власної спроможності може стримувати спортсмена навіть тоді, коли він технічно готовий до виконання завдання.

Саморегуляція допомагає юніору співвідносити прагнення до результату з вимогами безпечного виконання вправи. Вона охоплює контроль уваги, керування емоційним напруженням, дотримання обраного плану дій та його своєчасне коригування. У пожежно-прикладному спорті особливого значення набуває здатність швидко діяти без втрати точності [10]. Отже, завдання психологічної підготовки полягає не в усуненні будь-якої готовності ризикувати, а в розвитку вміння розпізнавати момент, коли підвищення темпу або ускладнення дії вже не відповідає можливостям спортсмена.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Наведений теоретичний підхід узгоджується з результатами досліджень ризикової поведінки юних спортсменів, у яких розглянуто її зв'язки із самоефективністю, ухваленням рішень і самоконтролем. Водночас ці дослідження охоплювали представників різних видів спорту, серед яких були й учасники пожежно-прикладних змагань. Тому їхні висновки становлять основу для постановки проблеми, але не дають змоги без окремої перевірки описати специфіку саме юніорів пожежно-прикладного спорту. Обгрунтовано, що важливими психологічними детермінантами ризикової поведінки у змагальній діяльності є схильність до ризику, рівень самоефективності, саморегуляція, емоційна стійкість, мотивація досягнення спортивного результату та здатність адекватно оцінювати власні можливості й умови виконання змагального завдання. Особливого значення для юніорів пожежно-прикладного спорту набуває

сформованість контрольно-регулятивного компонента ризикової поведінки, який забезпечує поєднання швидкості прийняття рішень із їх обґрунтованістю та безпечністю. Показано, що специфіка пожежно-прикладного спорту, пов'язана з високим темпом діяльності, фізичним навантаженням, складними координативними діями, дефіцитом часу та підвищеною відповідальністю за результат, створює умови для актуалізації ризикової поведінки. За таких умов важливим завданням тренувального процесу є не усунення схильності до ризику, а формування здатності спортсменів контролювати її прояви, прогнозувати наслідки власних дій та використовувати ризик як функціональний ресурс досягнення спортивного результату. Таким чином, ризикова поведінка юніора у змагальній діяльності формується у взаємодії особистісних властивостей, спортивної підготовленості та умов виконання вправи. Для її теоретичного аналізу важливо одночасно враховувати мотивацію досягнення, оцінювання небезпеки, самоєфективність і саморегуляцію. У подальших наукових розвідках вбачаємо подальше емпіричне дослідження, яке має з'ясувати, як ці чинники пов'язані між собою у юніорів пожежно-прикладного спорту та за яких умов готовність до ризику сприяє результативності в змагальній діяльності.

Список літератури:

1. Вдовиченко О. Порівняння схильності до ризику в підлітковому та юнацькому віці. *Психологія: реальність і перспективи*. 2021. № 16. С. 47–55. DOI: <https://doi.org/10.35619/prapr.v1i16.206>
2. Саннікова О. П., Санніков О. І. Авантюристичність і ризик у структурі прийняття рішень. *Наука і освіта*. 2018. № 9–10. С. 111–119. URL: <https://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/articles/2018-9-10-doc/2018-9-10-st16>
3. Dudek D., Siwek M., Jaeschke R. et al. A web-based study of bipolarity and impulsivity in athletes engaging in extreme and high-risk sports. *Acta Neuropsychiatrica*. 2016. Vol. 28, № 3. P. 179–183. DOI: <https://doi.org/10.1017/neu.2015.44>
4. Halian I., Popovych I., Vovk V. et al. Correlation of the coach's qualities and junior athletes' self-efficacy. *Journal of Physical Education and Sport*. 2023. Vol. 23, № 7. P. 1621–1630. DOI: <https://doi.org/10.7752/jpes.2023.07199>
5. Hatfield J., Fernandes R. The role of risk-propensity in the risky driving of younger drivers. *Accident Analysis & Prevention*. 2009. Vol. 41, № 1. P. 25–35. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.aap.2008.08.023>
6. Popovych I., Borysiuk A., Semenov O. et al. Comparative analysis of the mental state of athletes for risk-taking in team sports. *Journal of Physical Education and Sport*. 2022. Vol. 22, № 4. P. 848–857. DOI: <https://doi.org/10.7752/jpes.2022.04107>

7. Prokhorenko L., Popovych I., Sokolova H. et al. Gender differentiation of self-regulating mental states of athletes with disabilities: comparative analysis. *Journal of Physical Education and Sport*. 2023. Vol. 23, № 2. P. 349–359. DOI: <https://doi.org/10.7752/jpes.2023.02042>

8. Vavryniv O. S., Yaremko R. Y. Empathy as a factor in the development of personal components of future rescuers' professional self-realization. Insight: the *Psychological Dimensions of Society*. 2022. № 8. P. 56–69. DOI: <https://doi.org/10.32999/2663-970X/2022-8-5>

9. Yaremko R., Vavryniv O., Tsiupryk A. et al. Research of content parameters of the professional self-realization of future fire safety specialists. *Amazonia Investiga*. 2022. Vol. 11, № 53. P. 288–297. DOI: <https://doi.org/10.34069/AI/2022.53.05.28>

10. Zamboanga B. L., Ham L. S., Olthuis J. V. et al. Alcohol expectancies and risky drinking behaviors among high school athletes: "I'd rather keep my head in the game". *Prevention Science*. 2012. Vol. 13. P. 140–149. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11121-011-0252-3>

References:

1. Vdovychenko, O. (2021). Porivniannia skhylnosti do ryzyku v pidlitkovomu ta yunatskomu vitsi [Comparison of risk propensity in adolescence and youth]. *Psykhologhiia: Realnist i perspektyvy*, (16), 47–55. <https://doi.org/10.35619/prapr.v1i16.206>
2. Sannikova, O. P., & Sannikov, O. I. (2018). Avantiurnist i ryzyk u strukturi pryiniattia rishen [Adventurousness and risk in the structure of decision-making]. *Nauka i osvita*, (9–10), 111–119. Retrieved from: <https://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/articles/2018-9-10-doc/2018-9-10-st16>
3. Dudek, D., Siwek, M., Jaeschke R., et al. (2016). A web-based study of bipolarity and impulsivity in athletes engaging in extreme and high-risk sports. *Acta Neuropsychiatrica*, 28(3), 179–183. <https://doi.org/10.1017/neu.2015.44>
4. Halian, I., Popovych, I., Vovk, V., Kariyev, A., Poleshchuk, L., & Halian, O. (2023b). Correlation of the coach's qualities and junior athletes' self-efficacy. *Journal of Physical Education and Sport*, 23(7), 1621–1630. <https://doi.org/10.7752/jpes.2023.07199>
5. Hatfield, J., & Fernandes, R. (2009). The role of risk-propensity in the risky driving of younger drivers. *Accident; analysis and prevention*, 41(1), 25–35. <https://doi.org/10.1016/j.aap.2008.08.023>
6. Popovych, I., Borysiuk, A., Semenov, O., Semenova, N., Serbin, I., & Reznikova, O. (2022a). Comparative analysis of the mental state of athletes for risk-taking in team sports. *Journal of Physical Education and Sport*, 22(4), 848–857. <https://doi.org/10.7752/jpes.2022.04107>
7. Prokhorenko, L., Popovych, I., Sokolova, H., Chumaieva, Yu., Kosenko, Yu., Razumovska, T., & Zasenkov, V. (2023). Gender differentiation of self-regulating mental states of athletes with disabilities: comparative analysis. *Journal of Physical Education*

and Sport, 23(2), 349–359. <https://doi.org/10.7752/jpes.2023.02042>

8. Vavryniv, O. S., & Yaremko, R. Y. (2022). Empathy as a factor in the development of personal components of future rescuers' professional self-realization. *Insight: the psychological dimensions of society*, 8, 56–69. <https://doi.org/10.32999/2663-970X/2022-8-5>

9. Yaremko, R., Vavryniv, O., Tsiupryk, A., Perehygina, L., & Koval, I. (2022). Research of

content parameters of the professional self-realization of future fire safety specialists. *Amazonia Investiga*, 11(53), 288–297. <https://doi.org/10.34069/AI/2022.53.05.28>

10. Zamboanga, B. L., Ham, L. S., Olthuis, J. V., Martens, M. P., Groosbard, J. R., & Van Tyne, K. (2012). Alcohol Expectancies and Risky Drinking Behaviors Among High School Athletes: "I'd Rather Keep My Head in the Game". *Prevention Science*, 13, 140–149. <https://doi.org/10.1007/s11121-011-0252-3>

© Ю. М. Антошків, О. А. Бушуєв, І. М. Кордіяка, І. С. Грідасов, Ю. В. Фіалкович

Оглядова стаття

Дата першого надходження статті до видання: 22.07.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 26.08.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 26.10.2026